

Nederlandse Chinezen

Ruim 65.000 Nederlanders hebben een Chinese achtergrond. De eerste immigratiegolf vond plaats tussen 1910 en 1930. Cantonezen kwamen vanuit de Zuid-Chinese provincie Guangdong naar Nederland om met name in de scheepvaart te werken. Hierdoor bevinden de grootste gemeenschappen zich in Amsterdam en Rotterdam,

hoewel ook in Den Haag veel Chinezen wonen. Door de economische depressie in de jaren dertig verloren de Chinezen in Nederland hun werk. Om toch wat geld te verdienen begon de oude zeeman Ng Kwai met de verkoop van pindakoekjes, een uit Zuid-China afkomstig snoepgoed. Zijn landgenoten namen het idee snel over en creëerden zo het beeld van de pindaman. Chinezen uit Indonesië – na Cantonezen de grootste groep binnen de Nederlands-Chinese gemeenschap – kwamen vanaf

eind jaren veertig tot begin jaren zeventig massaal naar Nederland. In kleine aantallen waagden zij sinds het begin van de twintigste eeuw al de oversteek. Velen van hen hadden goede opleidingen en vonden na aankomst werk als arts, tandarts of ambtenaar. De Cantonezen, die in de periode 1955-1995 een tweede immigratiegolf beleefden, stortten zich op het Chinees-Indische restaurant, waar een typische, op de Nederlandse smaak afgestemde mix van Indonesisch en Chinees eten wordt geserveerd. Op

zoek naar plaatsen waar nog geen concurrentie was, verspreidden zij zich in de jaren zestig en zeventig over heel Nederland. Chinezen uit Suriname zijn in de tweede helft van de jaren zeventig naar Nederland gekomen. Zij zijn *Hakka*, een Chinese minderheid die een eigen dialect spreekt. Chinezen uit Singapore, die in de periode 1960-1980 naar Nederland kwamen, hebben ook een eigen dialect. Hetzelfde geldt voor de Wenzhounezen, die vanuit de bij Shanghai gelegen provincie

Zhejiang sinds het begin van de vorige eeuw naar Nederland kwamen. Tussen de groepen is door de verschillende achtergrond, talen en dialecten weinig contact. De tweede generatie, die Nederlands spreekt, zoekt elkaar wel op. In deze bijlage interviews met Nederlandse Chinezen. Over hun identiteit, maar ook over hun passie voor sport, de band met China en de betekenis van de Spelen.

AERNOUT BOUWMAN-SIE

Fotoserie

BEELD ROGER CREMERS
 TEKST AERNOUT BOUWMAN-SIE

Zuurkoolsmak

NAAM Joyce Brummelhuis (36)
 SPORT Hockey
 WOONPLAATS Oldenzaal

„Hockey is eigenlijk niet mijn sport. Ik ben er acht jaar geleden mee begonnen toen ik in Oldenzaal kwam wonen. Tennis is mijn sport, dat doe ik al van kleins af aan. Al kom ik er nu bijna niet meer aan toe. Het is een psychologisch en tactisch spel dat je helemaal zelf kunt bepalen. Je zoekt naar de zwakke plekken van je tegenstander en buit die uit. Heeft iemand bijvoorbeeld een slechte backhand, dan speel je daar voortdurend op. Bij hockey draait alles om het team. Het is de kunst om al die individuele spelers op een goede manier te laten samenwerken. Alleen dan kun je winnen. En als dat gebeurt, dan is dat natuurlijk heel leuk.

„Ik voel me niet Chinees. Ik ben voornamelijk Nederlander. Een vriend van mij zei geloof ik eens: 'Het ziet er uit als nasi, maar het smaakt als zuurkool'. Mijn ouders komen uit Indonesië, waar mijn familie al zeker vijf generaties woont. Wij spreken daarom Indonesisch. Omdat ik er Chinees uit zie vragen mensen vaak aan mij of ik uit China kom. Ik moet dan altijd uitleggen dat dat niet zo is. Je leert daarmee omgaan. En de verwarring is ook wel begrijpelijk.

„Na mijn studie ben ik met mijn huidige man naar Indonesië gegaan. Ik wilde hem aan de familie voorstellen en aan mijn enige nog levende oma. Bovendien vond ik het belangrijk om te laten zien waar ik vandaan kom. Mijn vier kinderen, tussen de vier en tien jaar oud, ga ik ook een keer meenemen naar Indonesië. Dat vind ik belangrijk. Deze zomer gaan we naar Maleisië, dan krijgen ze vast een indruk. Gaan we naar Indonesië, dan zoeken we daar mijn ooms en tantes op. En dat is veel leuker als ze wat ouder zijn.”

TEKST AERNOUT BOUWMAN-SIE
 BEELD ROGER CREMERS

16 dagen, 17 nachten in Peking

40 MILJARD
 De overheid investeerde ruim 40 miljard dollar in stadions, metrolijnen en autowegen, maar ook in veiligheidscamera's (duizenden), servers (1.000), computers (10.000) en printers (4.000). 500.000 jonge vrijwilligers in groene polo's en witte broeken begeleiden sporters, begeleiders, journalisten en toeristen. Het weer wordt gevolgd door een speciale satelliet en 164 weerstations; regen wordt gemantuleerd met zilverjodiden; 30 stuks mobiel geschut, 22 vaste lanceerinstallaties en een onbekend aantal vliegtuigen.

HOTELKAMERS
 Verwacht worden 4,5 miljoen bezoekers, onder wie 500.000 buitenlanders, onder wie 10.500 sporters, 5.500 begeleiders, 650 scheidsrechters, 2.600 bestuurders en leden van IOC, NOC's en sportfederaties en 21.600 journalisten, fotografen, cameramen, geluidsmensen en technici. Nog geen 75 procent van de vijfsterrenhotels, 45 procent van de vier- en driesterrenhotels en 10 procent van de een- en tweesterrenhotels is gereserveerd. Er zijn te veel hotels gebouwd: overcapaciteit. De prijzen dalen al met 20 tot 30 procent.

12.000 NEDERLANDERS
 Zeker 12.000 Nederlanders, exclusief sporters en begeleiders, komen naar Peking. Veel meer dan het verwachte aantal Duitsers, weet een Nederlandse diplomaat. Hoog bezoek: kroonprins Willem-Alexander, prinses Máxima, Pieter van Volkenhove, premier Balkenende, minister Verburg en de staatssecretarissen Bussemaker en De Vries. Verder gaan de burgemeesters van Amsterdam en Rotterdam, de sportwethouder van Eindhoven, de gouverneur van Limburg en drie hoofdcommissarissen. Zij zijn genodigd van NOC*NSF. Burgemeester Cohen is gast van zijn collega van zusterstad Peking.

SPELEN 2028
 De belangstelling vanuit Rotterdam, Eindhoven en Limburg hangt samen met het plan mee te dingen naar de Spelen van 2028. Dat is ook de reden om de directeur van Nederland Sportland 2028 naar Peking te sturen. Verder zijn onderweg een groep fietsende politiegagenten en eigenaren van oude Volvo's, Chinese Landwinds, afgeschreven stadsbussen en oude motoren. Zij rijden in karavans via Oezbekistan en Mongolië naar China. De grens passeren wordt een ingewikkeld probleem. Een diplomaat, flintjes: „De Chinezen zijn niet zo dol op nog meer oude, vervuulende auto's. Daar hebben ze er hier in Peking al genoeg van.”

CEO'S
 Hockey is de favoriete sport van de 40 Nederlandse CEO's (topmannen) en gasten van bedrijven die het NOC sponsoren, of die hun relaties trakteren op een weekje Zomerspelen, inclusief culturele pleisterplaatsen. Voor de duels van de Nederlandse vrouwen- en mannenhockeyteams is officieel geen kaart meer te krijgen. Nederlandse captains of industry kunnen in Peking Chinese collega's treffen, maar ook hun Amerikaanse, Japanse en Europese tegenhangers. Meer dan 1.000 topondernemers komen, onder wie Bill Gates (Microsoft), Rupert Murdoch (News Corporation), Rick Wagoner (General Motors), Jerry Yang (Yahoo).

ZWARTE MARKT
 Voor een kaart voor de openingsceremonie betaal je op de grijs-zwarte markt 50.000 dollar. Allel-mousines in Peking zouden zijn geboekt en alle luxehuurauto's gereserveerd. Voeg de 1.000 topondernemers bij de 80 staatshoofden en regeringsleiders en de Chinese politieke top en je weet waarom 'Peking' in de zakenpers een *can't miss*-evenement wordt genoemd. Groter en belangrijker dan het Wereld Economisch Forum in Davos, overdrift *The Wall Street Journal Asia* een beetje. De uitgestrekte golfbanen buiten de stad liggen er in ieder geval fris en groen bij.

OSCAR GARSCHAGEN

OS 2008

China is in augustus middelpunt van de wereld. Het land wil als gastheer van de Olympische Spelen tonen dat het een wereldmacht is. Op sportief én economisch gebied. Als sportnatie wil China met een grote sprong voorwaarts de achterstand op de toplanden inlopen. Zelfopoffering en discipline zijn de bouwstenen van de sportcultuur. Confucius legde daarvoor de basis.

Inhoud

- 4/5** Chinees sportmodel aan revisie toe
- 6** Roeicoach De Boorder al herentengwei en stierpenis
- 7** Hordenloper Liu Xiang: volksheld met staten zenuwen
- 9** Ontmoeting met de man achter de ping-pongdiplomatie
- 10** Waarom vrouwen meer succes hebben dan mannen
- 11** De Chinees is en blijft een verstokte confucianist
- 12/13** Info OS: selectie olympisch programma
- 15** Volleybalcoach Pang over spartaanse trainingen in zijn geboorteland
- 17** Yao Ming, basketbalreus in de NBA
- 19** De bouwput van de wereld produceert ook stank
- 21** Hoe China toch de Spelen kreeg
- 23** Het zwarte gat van voormalige sportkampioenen

Colofon

Redactie Jaap Bloembergen, Harry Meijer (m.m.v. Nico Klein)
 Redactieadres Postbus 8987, 3009 TH Rotterdam, extra@nrc.nl
 Vormgeving Reinout Versteeg
 Beeldredactie Joyce Siahaya, Robbert van Venetië
 Omslag Foto Reuters/David Gray

Infographics Studio NRC Handelsblad/Joris Fiselier, Folke Gerritsma
 Nabestellen Per e-mail lezersdocu@nrc.nl of per telefoon 010-4067049 (lezersdocumentatie).
 Op 20 september verschijnt *Economie extra: Loopbaan*

Glimlachdiplomatie

De Zieke man van Azië is een snelle atleet geworden

De Olympische Spelen moeten bevestigen dat China een opkomende supermacht is. Deze metamorfose heeft ook een schrijnende keerzijde.

OSCAR GARSCHAGEN
 BETTINE VRIESEKOP

Als de Omega-klok op het Plein van de Hemelse Vrede op vrijdagavond 8/8/2008 aanwijst dat het acht minuten over acht is, beginnen in een opgevoerd, maar gespannen en zwaar beveligd Peking de Olympische Spelen. Voor 1,3 miljard Chinezen is het gigantische, vercommercialiseerde evenement niet alleen een sportief hoogtepunt, zoals voor de 17.000 atleten en miljoenen tv-kijkende sportiefhebbers elders. Zhongguo, het Land van het Midden, zoals China in het Mandarijn heet, viert met 'Peking 2008' ook dertig jaar spectaculaire economische en sociale ontwikkeling.

In 1978 zette toenmalig leider Deng Xiaoping de deuren naar de wereld open en hervormde, geholpen door een kunstmatig zwakke munt, met ongekend succes de economie van het eens geïsoleerde, maar binnen gekeerde China.

De Olympische Spelen zijn ook voor China een definitieve afrekening met het predicaat 'Zieke man van Azië'. Alles is in het werk gesteld om na eeuwen van vernedering, (burger)oorlogen en zelfgekozen isolement voor een moderne en vreedzame supermacht in opkomst te worden aangezien.

Chinees schrijvers riepen onder pseudoniemen als 'Zieke man van Azië' (Zeng Pu in 1904) en in boeken met titels als *Bloemen in een zee van zonden* hun landgenoten op zichzelf door middel van sport te verbeteren. China vormde toen, aan het einde van de negentiende eeuw en de eerste helft van de twintigste eeuw, een miserabel deel van de wereld.

Het anachronistische keizerlijk systeem stond op instorten en buitenlandse mogendheden bestreden elkaar en bevochten de Chinese krijgsheren. In navolging van Yan Pu in 1895 legde Zeng een verband tussen sport (en studie) en een sterke natie. Tijdens de keizerlijke dynastieën speelde sport een marginale rol, ook als gevolg van het confucianisme.

De import van opium door de Britten had de Chinese mannen verzwakt, de vrouwen leden onder het voetbinden. De eerste sport-school in Peking werd in 1908 daarom gedoopt tot 'Sterk het fysiek, werp de schaamte van de zieke man van Azië af'.

Na de val van de laatste keizer in 1912 legden ook politieke vernieuwers, onder wie dr. Sun Yat Sen, een verband tussen sport en de ontwikkeling van het land. In 1922 werd China lid van het internationaal olympisch comité (IOC) en nam in 1932 in Los Angeles

voor het eerst aan de Spelen deel en was in 1936 in Berlijn aanwezig met een kleine ploeg.

Aanvankelijk was Mao Zedong, die tijdens de burgeroorlog het leiderschap van de Communistische Partij van China had veroverd en in 1949 de eerste leider van de Volksrepubliek werd, ook geobsedeerd door sport en *shangwu* (militaire strijd lust). Maar tijdens de verwoestende Culturele Revolutie noemde Mao sport opeens bourgeois en verderfelijk.

Pas na de beroemde reis van de Amerikaanse president Nixon in 1972 werd vooral tafeltennis gebruikt om vriendschapsrelaties op te bouwen, vandaar de term 'ping-pongdiplomatie'. Maar na de dood van Mao in 1976 duurde het tot 1984 voordat China weer deel zou nemen aan de Spelen.

Groot struikelblok was al die tussenliggende jaren het eiland Taiwan, waar de nationalist in 1949 de Republiek China hadden gesticht. Taiwan (en de eenheid van China) is voor Chinezen even belangrijk als Jeruzalem voor de joden. Peking zal nooit afstand doen van de claim op dit eiland. Aangezien Taiwan vanaf 1956 deelnam aan de olympiades kon China zonder een bevreemdende regeling onmogelijk naar de Spelen.

Het IOC ging in 1979 door de bocht en erkende met zoveel

woorden de Chinese aanspraken op Taiwan. Vanaf die periode is China zich gaan ontwikkelen tot een sportland en probeert

de het vanaf 1990 de Spelen naar Peking te halen. Dat lukte uiteindelijk in 2001, mede door toedoen van het Chinese IOC-lid He Zhenliang, die IOC-voorzitter Samaranch steunde tijdens de smergeldcrisis van 1999.

Bij de Spelen in China gaat het er intussen niet langer om zo veel mogelijk medailles te halen, maar ook om te demonstreren dat China een gecompliceerd, modern, hoogtechnologisch evenement kan organiseren. De bekwaamheid waarmee de Spelen zijn georganiseerd staat buiten kijf, zelfs het rochelen, spugen en voordringen zijn gereguleerd. Tegelijkertijd is de keerzijde nog scherper in beeld gekomen: de sociale kostprijs van de Spelen.

De olympische accommodaties zijn gebouwd door tienduizenden onderbetaalde migrantenarbeiders. De kloof tussen de 120 miljoen nagenoeg rechtenloze migrantenarbeiders en de nieuwe, welvarende middenklasse wordt steeds groter, wat bevestigt dat China alleen nog in naam een communistische staat is. De vervuiling van lucht, grond en water lijkt – alle wetten en goede bedoelingen ten spijt – onbeheersbaar en alleen door middel van tijdelijke noodmaatregelen wordt de lucht in Peking en de andere olympische steden misschien een beetje schoner.

Sporters en toeristen, allemaal onder de indruk van de nieuwe architectuur en de metro, krijgen het echte Peking niet te zien. Onaantrekkelijke wijken zijn weggemoffeld, bedelars en arbeiders de stad uitgestuurd en traditionele eethuisjes zijn tijdelijk gesloten.

IOC-bestuurders en westerse politici die in 2001 hoopten dat 'Peking 2008' zou leiden tot een Chinese democratische lente in navolging van de democratisering van Zuid-Korea na 'Seoul 1988' moeten teleurgesteld zijn. Staat en partij worden weliswaar voortdurend gemoderniseerd, maar ze staan geen millimeter macht af.

Persvrijheid is strikt gedefinieerd en blijft beperkt tot gebieden als milieu en corruptie; al te kritische schrijvers, journalisten en bloggers lopen aanzienlijke risico's, zeker als zij oproepen tot politieke en sociale actie tegen de eenpartijstaat of pleiten voor een autonome Tibet.

Daar staat tegenover dat als gevolg van de economische ontwikkeling honderden miljoenen Chinezen – niet alleen in de grote oostkuststeden – zijn ontsnapt aan de meest abjecte armoede en tirannie.

Vraag het iedere Chinese man of vrouw van dertig jaar en ouder en hij of zij zegt zich vrijer, welvarender, gezonder en gelukkiger te voelen dan hun ouders en grootouders ooit geweest zijn. En dat zijn zij ook. Dat verklaart mede waarom er geen grote tegenbeweging is ontstaan die de alleenheerschappij van de communistische partij bevestigd.

Mede dankzij de razendsnelle uitbreiding van internet, studies en buitenlandse reizen is ook op het gebied van vrijheid van meningsuiting en openheid een wezenlijke verandering in gang gezet. Ook religie is weer in opkomst.

Het gecensureerde internet (500 miljoen *netizens* in 2010) is overigens ook het podium van het nieuwe nationalisme dat zich lijkt te ontwikkelen als een alternatief voor het communisme, waarin slechts nog weinigen geloven. Na de botsingen in Tibet en de aardbeving in Sichuan kwam dit nationalisme weer bovendrijven – vooralsnog als een ventiel, een uitlaatklep voor de verontwaardiging over de Tibetberichtgeving in sommige westerse media of het onbegrip in het Westen over de geschiedenis, de schaal en de complexiteit van China.

Onder het olympische motto 'Eén Droom, Eén Wereld' toont China zich een vreedzame, opkomende supermacht, die uiterst omzichtig te werk gaat. Azië en Afrika varen daar wel bij.

Maar zolang sociale advocaten, dissidenten en journalisten worden opgesloten, demonstranten worden opgepakt en regimes als Zimbabwe en Soedan worden gesteund met geld en wapens zal China nooit helemaal begrepen worden, althans niet in het Westen. Ook niet na de glimlachdiplomatie van 'Peking 2008'.

Modellen showen make-up en kapsels die de hostesses dragen bij de ceremoniële uitreiking van medailles Foto Reuters